

Verslag van de wandeling van zaterdag 15 juni 2019
Langs de Vogelzangbeek in Anderlecht
Water, natuur en 'pijnpunten', van het natuurreservaat tot het kanaal

Deze activiteit is het vervolg op de vorige terreinbezoeken in de vallei van de Vleze-Vogelzangbeek / Zuunbeek. Ze is het resultaat van de samenwerking tussen de verenigingen van Sint-Pieters-Leeuw (stroomopwaarts van de vallei) en van Anderlecht (stroomafwaarts). Bij die transregionale ontmoetingen kunnen informatie en ervaringen worden uitgewisseld. De beek fungeert als een natuurlijke grens tussen de twee gemeenten. En dus kan die samenwerking misschien ook de basis vormen van een Bekencontract voor de toekomst, een contract dat iedereen in de vallei samenbrengt die bij de beek (beheerders, verenigingen, particulieren, ...) betrokken is.

De Vogelzangbeek die stroomopwaarts, in het Vlaams Gewest, de naam Vlezenbeek krijgt, mondt uit in de Zuunbeek. Dit gebeurt in het oostelijke uiteinde van het natuurreservaat van de Vogelzangbeek, in de buurt van de Zuunstraat. Daarna loopt de rivier via een grondduiker onder het kanaal door en bereikt ze in Drogenbos zo ondergronds de Zenne. De Vogelzangbeek kreeg haar naam in de 18de eeuw. Haar naam verwees naar het cafeetje 'Den Vogelen Sanck' dat langs de beek stond.

De aanleg van het natuurreservaat en de bescherming en exploitatie ervan zijn het resultaat van de inspanningen van de vzw CCN Vogelzang CBN, die zich hier al sinds 1995 met hart en ziel voor inzet. De vzw heeft verschillende functies: het beheer van de locatie, geleide bezoeken, een inventaris van de fauna en de flora bijhouden, beschermingsprocedures, ... Bedenk bovendien dat de bodem van de vallei tijdens de jaren 80 met het oog op de aanleg van een park op verschillende plaatsen is opgehoogd en gelijkgemaakt. Als gevolg daarvan zijn veel van de waterrijke gebieden én hun fauna en flora verloren gegaan. Gelukkig zijn er nog een aantal oorspronkelijke grote waterrijke gebieden overgebleven en een aantal andere zijn heraangelegd. Zo is er uiteraard de beek zelf, maar ook een grote vijver, mooi vochtig grasland, moeraszones, de vijver van het Hof ter Vleest, tijdelijke vennen die door afvloeiend water worden gevoed en greppels die dat water opvangen.

Het afvalwater (dat vroeger in de beek terecht kwam) stroomt sinds 2010 door twee collectors in het natuurreservaat van de Vogelzangbeek. Die vangen het afvalwater van de vallei op, een collector neemt het Vlaamse deel voor zijn rekening, de andere het Brusselse. Dat water wordt dan respectievelijk naar de waterzuiveringsstations van Sint-Pieters-Leeuw en Brussel-Zuid (in Vorst) afgevoerd, waar het wordt gezuiverd en daarna naar de Zenne wordt versluisd. In het Brussels Gewest wordt inmiddels 98% van het afvalwater opgevangen en gezuiverd vooraleer het in de waterlopen terechtkomt. Dankzij de inspanningen van de afgelopen twintig jaar komt er geleidelijk aan terug leven in de beken en rivieren. Zo werden in 2016 vijftien verschillende soorten vissen in de Zenne waargenomen, terwijl recenter stroomopwaarts van Brussel een twintigtal soorten zijn geteld!

Hoewel de situatie ook voor de Vogelzangbeek gunstig evolueert, moeten we wel opmerken dat er hier en daar nog afvalwater in de beek wordt geloosd. Dat gebeurt stroomopwaarts van de Vlezenbeek, maar ook ter hoogte van het natuurreservaat. In de vallei, op een 150-tal meter van het kruispunt tussen de Kortvondelweg en de Bezemstraat, loost het riool dat het afvalwater van de vallei van Rattendaal in Sint-Pieters-Leeuw verzamelt, dat afvalwater immers nog steeds in de beek. De situatie is al lange tijd gekend en de bevoegde instanties zijn er al van op de hoogte. Wordt vervolgd...

Naast dat afvalwater mogen we ook de vastgoedprojecten aan de rand van het beschermd landschap niet uit het oog verliezen. Een aantal van die projecten bedreigen immers de integriteit van het natuurreservaat en zijn beek. Ter hoogte van de Kortvondelweg, aan het begin van het westelijke deel van het reservaat, ligt een vijver die is aangelegd in het kader van de Gewestelijke Groene Wandeling (en waarin we veel amfibieën vinden). Tegenover die vijver staat langs de Vogelzangbeek een

landbouwloods die ontegensprekelijk de landschapskwaliteit aantast. Maar dat niet alleen. Ze heeft namelijk ook een negatieve invloed op de ecologische kwaliteit, want haar schaduw benadeelt de ontwikkeling van de fauna en flora in deze waterrijke zone.

De wetgeving legt trouwens een bouwvrije strook van vijf meter op tussen de bovenkant van de oever van de waterloop en stedenbouwkundige projecten (om het onderhoud van de bedding en de oevers te vergemakkelijken). Verder stroomafwaarts overtreedt de recente (aaneen gebouwde) verkaveling in Negenmanneke deze regel al. En ter hoogte van de Bergensesteenweg reiken de parkeerplaatsen zowat tot aan de rand van de beek. Al wat we in dit geval kunnen hopen, is dat we van de aanpassingswerken gebruik zullen kunnen maken om te eisen dat de wet wordt nageleefd. En dan nog... Toen de parking van een garage aan de overzijde van de steenweg moest worden vernieuwd, is die amper een meter achteruitgeschoven.

Maar wat verderop zal een oude loods langs de rechteroever van de Vogelzangbeek waarschijnlijk wel worden afgebroken en plaatsmaken voor een natuurgebied. Een honderdtal meter verder op de linkeroever is de CCN Vogelzang CBN er enkele jaren geleden trouwens in geslaagd een illegaal pand te laten ontmantelen. Op dat perceel is het oorspronkelijke natuurlijke reliëf hersteld.

Bij de Zuunstraat houdt het natuurreservaat op. De Groene Wandeling, die zijn paadjes en weggetjes volgde, moet vanaf hier de weg op om tot bij het kanaal te raken. Tussen het reservaat en de waterloop ligt een privéterrein van verschillende eigenaars. Het is vier hectare groot en staat als groengebied geklasseerd. Er loopt momenteel een herwaarderingsproject voor deze locatie. De uitvoering van dat project zou de ecologische verbinding tussen het kanaal en de natuurreserve verbeteren. Ook zou het publiek via een pad van de Gewestelijke Groene Wandeling doorheen die zone tot bij de reserve kunnen raken. Er zou een hoogstaande moestuinzone komen, terwijl het bestaande waterrijke gebied en wilgenbos, bosgebied en boomgaard gerenoveerd en opgewarderd zouden worden.

Met de opening van die nieuwe ruimte zullen de wandelaars ook het samenvloeien van de Vogelzangbeek en de Zuunbeek kunnen zien. Daarna kunnen ze op Anderlechts grondgebied de mooie rivier volgen waarvan we de onlangs aangelegde meanders vorig jaar in Sint-Pieters-Leeuw hebben verkend. De rest is voor een volgend bezoek!

Bedankt aan iedereen die dit heeft mogelijk gemaakt

- Bernadette Stallaert en Sabyne Lippens van de vzw CCN Vogelzang CBN
- Geert Wauters en Henri Vander Elst van de Leeuwse Natuurvrienden
- Arnout Francois van Leefmilieu Brussel
- David Kuborn en Guillaume de Wouters van Coördinatie Zenne
- Kris Soete van de Vlaamse Milieumaatschappij

Documenten

- Kaart en foto's van de vallei:
<https://www.coordinatiezenne.be/nl/documentatie/dossiers/waterlopen/vogelzangbeek.php>
- Waterkwaliteit:
https://www.coordinatiezenne.be/nl/documentatie/dossiers/waterkwaliteit/bxl-waterkwaliteit_overzicht.php
- Wandelgids: https://www.gs-esf.be/downloads/topoguides/2010_Vogelzangbeek_NL.pdf
- Website van CCN Vogelzang CBN : <http://users.edpnet.be/ccnvogelzangcbn/>